

СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ В УКРАЇНІ: ПОВЕДІНКА ТА СТАВЛЕННЯ

РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ СЕРЕД ДОРΟΣЛИХ 18+

Грудень 2023: основні результати

Вживання алкоголю (за останні 12 місяців)

Теперішні споживачі алкоголю

- Теперішні споживачі алкоголю:¹ **77,4%** (80,1% чоловіків і **75,2%** жінок).
- **50,8%** теперішніх споживачів алкоголю також були активними споживачами, які вживають алкоголь раз на місяць або частіше (**62,7%** чоловіків і **40,3%** жінок).
- Вживання алкоголю більш поширене в молодших вікових групах: 18–29 років — **86,3%**; 30–44 роки — **80,6%**; 45–59 років — **80,7%**, 60+ років — **66,5%**.
- Частота вживання алкоголю серед теперішніх споживачів: у середньому 41 день (чоловіки — **58** днів, жінки — **27** днів).

Утримання від вживання алкоголю

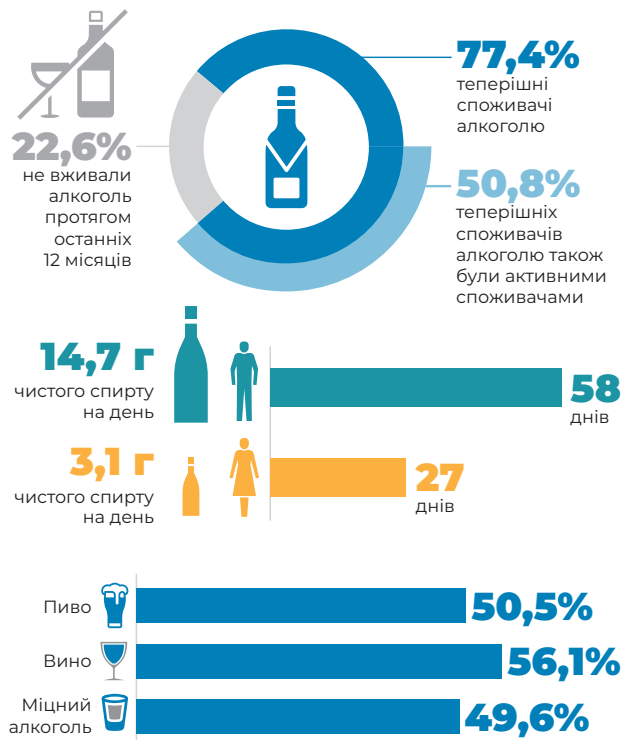
- **22,6%** не вживали алкоголь протягом останніх 12 місяців, з них **10,7%** — ніколи не вживали алкоголь протягом життя, а **11,9%** — раніше вживали алкоголь, але припинили.

Середньодобове споживання серед тих, хто вживає алкоголь

- **8,5 г** чистого спирту на календарний день (чоловіки — **14,7 г**, жінки — **3,1 г**).²

Споживання за видами алкогольних напоїв

- Пиво (**50,5%**), вино (**56,1%**), міцний алкоголь (**49,6%**).

Частота і обсяг споживання за один епізод вживання

Вид алкогольного напою	Кількість днів на рік	Середній об'єм, мл	Чистий спирт, г
Пиво	29	744	26
Вино	19	284	26
Міцний алкоголь	31	233	70

Соціально-економічний статус споживачів алкоголю

- **Поширеність** вживання алкоголю вища в групах із **вищим соціально-економічним статусом** (освітою та доходом).
- У середньому **об'єм і частота** споживання алкоголю вищі в групах із **нижчим соціально-економічним статусом**.
- Особи з вищим соціально-економічним статусом частіше є споживачами алкоголю, але вони демонстрували **інші моделі споживання** алкоголю порівняно з людьми з нижчим соціально-економічним статусом.
- Виявлено схожість у моделях вживання алкоголю в найнижчих і найвищих соціально-економічних групах, що проявляється в більшій частоті та об'ємах вживання алкоголю.

¹ Теперішні споживачі алкоголю — це респонденти, які повідомили, що вживали алкоголь протягом останніх 12 місяців, незалежно від моделі споживання

² Середньодобове споживання серед тих, хто п'є, було розраховано на основі даних про об'єм випитого, тип алкоголю та структуру споживання за останні 12 місяців.

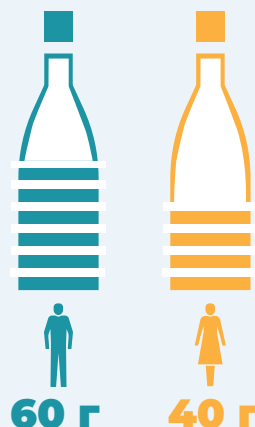
	Соціально-економічний статус / освіта	Теперішні споживачі, пиво	Теперішні споживачі, вино	Теперішні споживачі, міцний алкоголь
Освіта	Професійно-технічна, середня загальна або нижча	42,9%	41,1%	41,2%
	Середня спеціальна, незакінчена вища (технікум, коледж)	45,9%	52,8%	50,7%
	Вища (університет)	56,7%	65,6%	53,0%
Групи за доходами	Не вистачає грошей на їжу й речі першої необхідності	29,9%	32,7%	34,8%
	Вистачає лише на харчування й речі першої необхідності	44,1%	50,1%	45,8%
	Живемо в достатку, але деякі дорогі покупки собі не можемо дозволити (квартиру, автомобіль)	62,8%	65,9%	55,8%
	Придбали квартиру і машину / можемо дозволити собі все, що хочемо	56,6%	67,6%	57,7%

Надмірне епізодичне вживання алкоголю (пияцтво) за останні 12 місяців

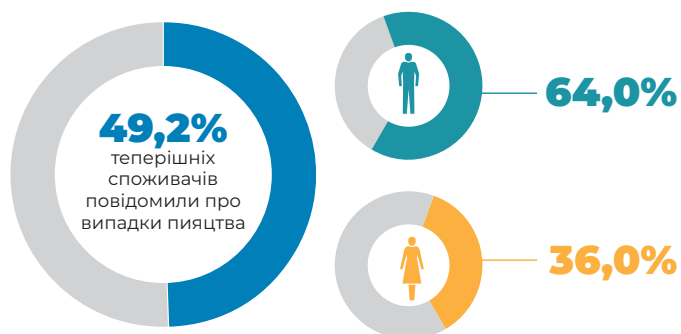
Один **стандартний напій (СН)** становить **12,5 мл**, або **10 г** чистого спирту.

Чистий спирт (100%)	Пиво	Вино	Міцний алкоголь
12,5 мл = 10 г (0,79 г/мл)	приблизно 285 мл (4,5 % об.)	приблизно 120 мл (11,5 % об.)	приблизно 30 мл (40 % об.)

Пияцтво (надмірне епізодичне вживання) визначається як вживання **60 г** або більше чистого спирту (**6 СН**) для чоловіків і **40 г** або більше чистого спирту (**4 СН**) для жінок за один епізод (випадок) вживання.

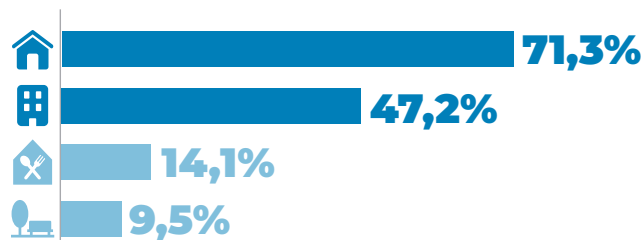
Важливо:
1 стандартний напій не означає «безпечна доза». Безпечного вживання алкоголю не існує, і будь-яка доза алкоголю може завдати шкоди здоров'ю

- **49,2%** теперішніх споживачів повідомили про випадки пияцтва (**64,0%** чоловіків і **36,0%** жінок).
- Середня кількість алкоголю, спожитого під час випадків пияцтва: близько **8 СН**, або **80 г** чистого спирту (**12 СН** для чоловіків і **4 СН** для жінок).
- **15,9%** теперішніх споживачів (**24,9%** чоловіків і **8,1%** жінок) повідомили про випадки пияцтва один раз на місяць або частіше.
- **3,5%** споживачів алкоголю повідомили, що випивали вранці, як тільки прокидалися.

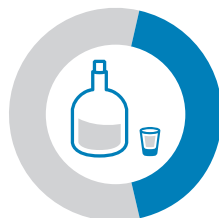
Місця вживання та придбання алкоголю

- Теперішні споживачі алкоголю пили в себе вдома (**71,3%**), у гостях (**47,2%**), у кафе, барі чи ресторані (**14,1%**) та на вулиці (**9,5%**).
- Теперішні споживачі алкоголю купують алкоголь у супермаркетах чи магазинах (**79,2%**), в інших людей (**3,5%**), в інтернеті (**2,9%**) або в інших місцях (**1,8%**).

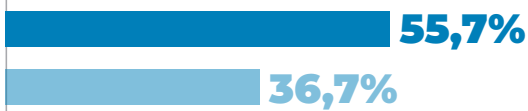
Незареєстрований алкоголь³

- **48,3%** споживачів алкоголю повідомили про вживання деяких видів неоподаткованого алкоголю: **42,9%** — алкогольних напоїв домашнього виробництва, **11,4%** — імпортного алкоголю та **0,7%** — сурогатного алкоголю (не призначеного для вживання).

48,3%

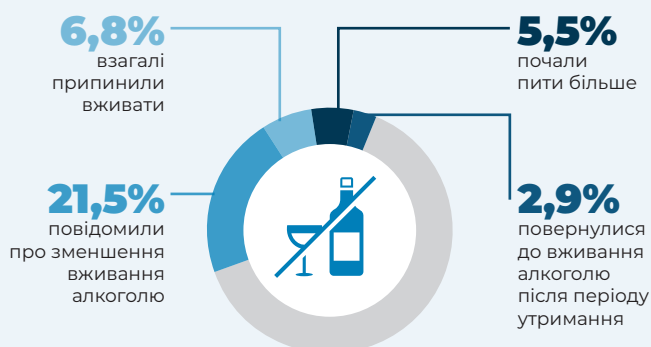
споживачів алкоголю повідомили про вживання деяких видів неоподаткованого алкоголю

- Споживання алкоголю, виробленого в домашніх умовах, більш поширене серед сільських жителів (**55,7%**), ніж серед міських (**36,7%**).

Зміни в споживанні алкоголю з початку повномасштабного вторгнення⁴

- Частка тих, хто зменшив споживання алкоголю, значно перевищила частку тих, хто збільшив його споживання з початку повномасштабної війни.
- **21,5%** тих, хто коли-небудь вживав алкоголь, повідомили про зменшення вживання алкоголю, а **6,8%** взагалі припинили вживати.
- **5,5%** почали пити більше, а **2,9%** повернулися до вживання алкоголю після періоду утримання.
- Відповідаючи на запитання про поведінку інших людей щодо вживання алкоголю, **42,0%** респондентів відповіли, що така поведінка не змінилася. **22,4%** помітили збільшення, а **24,6%** — зменшення вживання алкоголю іншими людьми.

6,8%
взагалі
припинили
вживати

5,5%
почали
пити більше

21,5%
повідомили
про зменшення
вживання
алкоголю

2,9%
повернулися
до вживання
алкоголю
після періоду
утримання

Наслідки вживання алкоголю (за останні 12 місяців)

15,0%

активних споживачів
алкоголю повідомили,
що відчували шкідливий
вплив алкоголю

- **15,0%** активних споживачів алкоголю повідомили, що відчували шкідливий вплив алкоголю, наприклад негативний вплив на здоров'я (**9,5%**) або негативний вплив на добробут (**6,2%**).
- **23,5%** теперішніх споживачів алкоголю повідомили про один або декілька з таких негативних наслідків: **17,4%** відчували провину або докори сумління після вживання алкоголю, **7,6%** відчували вплив алкоголю на якість виконання своїх повсякденних обов'язків, і **7,5%** відчували вплив алкоголю на свою пам'ять.

100%

Вплив вживання алкоголю іншими людьми:

- **44,1%** мали досвід регулярного контакту з «людиною, яка зловживає алкоголем» («питущою»);
- **8,8%** повідомили, що мають «питушого» родича у власному домогосподарстві, а **20,4%** — більш далекого родича;
- **30,4%** зізналися, що в дитинстві жили з кимось, кого можна назвати «питушим», **43,2%** з них визнали, що це мало на них значний негативний вплив.

³ Незареєстрований алкоголь — це алкоголь, який не враховується в офіційній статистиці щодо оподаткування або продажу алкоголю в країні, де споживається, оскільки він зазвичай виробляється, розповсюджується та продається поза офіційними каналами, що перебувають під контролем уряду.

⁴ Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну

Споживання алкоголю, охорона здоров'я та обізнаність

- **49,5%** теперішніх споживачів алкоголю відвідували лікаря або іншого медичного працівника протягом останніх 12 місяців; у **18,3%** з них запитували про їхній досвід вживання алкоголю, а **27,4%** (або **5,0%** від усіх тих, хто відвідував лікаря) отримали від лікаря пораду зменшити або припинити вживання алкоголю.
- На запитання, чи вважають вони, що алкоголь — «такий же продукт, як і будь-який інший, і не потребує особливих обмежень», **19,8%** респондентів відповіли ствердно, а **75,2%** відповіли заперечно.
- На запитання, чи вважають вони, що дорослі «достатньо відповідальні, щоб захиститися від шкоди, спричиненої вживанням алкоголю», **53,7%** респондентів відповіли ствердно, а **41,6%** відповіли заперечно.
- На запитання, чи підтримують вони «додаткові регуляторні заходи для обмеження споживання алкоголю населенням (наприклад, підвищення цін, обмеження доступу, скорочення кількості точок продажу тощо)» під час воєнного стану та війни, **71,3%** респондентів відповіли ствердно, а **23,9%** відповіли заперечно.

Респондентів запитали, чи пов'язані наведені нижче основні ризики для здоров'я із вживанням алкоголю. Результати відповідей показують, скільки людей вважають, що алкоголь збільшує ризик виникнення зазначених станів:

92,5%

- **92,5%** психічні та поведінкові розлади, такі як алкогольна залежність, гостра інтоксикація, абстинентний синдром, агресивна поведінка тощо;

92,2%

- **92,2%** травми;

86,9%

- **86,9%** серцево-судинні захворювання;

71,6%

- **71,6%** захворювання підшлункової залози (панкреатит);

57,8%

- **57,8%** онкологічні захворювання.

46,9% респондентів обрали всі вищезазначені відповіді.

Серед тих, хто обрав рак як хворобу, пов'язану із вживанням алкоголю, і кого далі запитали про конкретні види раку, пов'язані із вживанням алкоголю, **95,7%** назвали рак печінки, **75,2%** — рак прямої кишки, **61,1%** — рак ротової порожнини і **49,8%** — рак молочної залози. Загалом **24,0%** обрали всі вищезазначені відповіді.

Отже, при високому рівні обізнаності про те, що алкоголь є фактором ризику певних станів, таких як психічні розлади, травми, хвороби серця і печінки, обізнаність про зв'язок між алкоголем і раком є досить низькою.

Методологія

Цей інформаційний бюлетень відображає дані, отримані в результаті опитування населення України, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології (KMIC) за фінансової та технічної підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

Опитування проводилося з 24 листопада по 8 грудня 2023 року методом телефонного інтерв'ю (Computer Assisted Telephone Interviewing — CATI) з дорослими жителями України віком від 18 років. Застосовувалась випадкова вибірка номерів мобільних телефонів, згенерованих випадковим чином, до фінальної вибірки було включено 2 015 дорослих респондентів. На етапі обробки даних отримані результати були зважені з урахуванням статеві-вікової структури постійного населення України відповідно до даних Державної служби статистики станом на 1 січня 2021 року.⁵ Населення, що мешкає на тимчасово окупованих територіях, де не працюють українські оператори мобільного зв'язку, не брало участі в опитуванні.

Для цілей дослідження ВООЗ та KMIC адаптували анкету Стандартизованого європейського опитування щодо алкоголю зі збереженням структури та кількох додаткових запитань. Усі запитання стосувалися 12-місячного періоду.

Це опитування було проведено з метою надання підтримки Міністерству охорони здоров'я України (МОЗ) та Центру громадського здоров'я МОЗ в рамках Дворічної угоди про співробітництво між Урядом України та Європейським регіональним бюро ВООЗ на 2022-2023 роки.

5 Для зважування використовувалося місце проживання респондентів (макрорегіон і тип населеного пункту) до 24 лютого 2022 року.